

Els veritables maleïts, com Campana, ho són, en realitat, pel prejudici dels crítics contra aquelles obres en les quals es deixa sentir, d'una manera o altra, el pes de l'aleatorietat. Sempre es quedaran, segurament, a la segona fila del Parnàs, sobretot a Itàlia, un país amb un cànon presidit per models de perfil hiperconscient, poc instintiu, i on fins i tot els incondicionals de la producció del poeta de Marradi acostumen a insistir que va ser escrita, majoritàriament, abans de les fases més greus del seu desequilibri mental. I tanmateix, definir-la l'obra d'un boig s'ajusta, si més no, a dues de les filiacions estètiques que se li poden atribuir. L'una és Edgar Allan Poe: aquesta poesia és fruit d'una sensibilitat sobreexcitada, predisposada a transfigurar el món visible en una fantasma-goria dolorosa, feta de sang, ombres i estridències. L'altra són les avantguardes: el discurs es fa, en les associacions d'idees i en la sintaxi, desinhibit i il·lògic, extremadament lliure, de vegades experimental en el sentit més lúdic del terme. Alhora, però, no hi falten *clins d'œil* als grans clàssics, des de Dante fins a Leopardi, o iconografia procedent dels grans pintors renaixentistes, ni dosis de vella retòrica. Tampoc no s'hi perd mai del tot l'arrelament de la visió en la realitat, una realitat percebuda amb l'amatent exercitació dels cinc sentits característica de la tradició italiana. Al ritme d'uns

El malson dels sentits

Dino Campana
Canti orfici — Cants òrfics
Traducció de Susanna Rafart; pròleg i edició bilingüe a cura de Francesco Ardolino
Palma de Mallorca, Moll, 2007
346 pàgs.

Dino Campana
Cants Òrfics i altres poemes
Traducció i notes d'Arnau Pons; pròleg de Brunella Servei; epíleg de Rossend Arqués i cloenda d'Arnau Pons
Palma de Mallorca, Leonard Muntaner Editor, 2007
414 pàgs.

períodes entre llatinitzants i automàtics, contemplació i al·lucinació, éssers observats i imaginats se superposen en la passejada nocturna d'aquest *flâneur* de províncies que, volutuos i concret en les seves obsessions

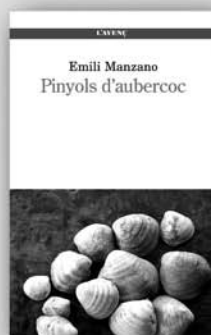
més gratuïtes, ens porta per fires, tavernes i prostíbuls, per muntanyes apeníniques i per la Pampa americana, mostrant-nos-ho tot amb un esguard pertorbador que busca «el contacte amb les forces del cosmos», que veu en el paisatge el «místic malson del Caos» i en els qui l'habiten l'«antic animal humà».

Que l'absoluta originalitat de Campana recolzi en aquesta confluència de poètiques determina sovint una preferència de cada lector per algun dels pols en joc. El punt de vista estrictament filològic del pròleg de l'edició que publica Moll situa *super partes* el seu autor, Francesco Ardolino, que traça la història, d'una banda, dels manuscrits i de les edicions dels *Cants òrfics*, i, de l'altra, dels principals judicis crítics de què el llibre ha estat objecte en aquest segle d'història que gairebé ja té a les espatlles. Les tries que inevitablement ha hagut d'afrontar la traductora, Susanna Rafart, fan palesa una clara inclinació, en canvi, pel pol il·luminat o visionari en detriment de l'avantguardista i del realista. Tendeix a normalitzar una sintaxi per definició magmàtica, que sovint no amaga una única estructura profunda possible. Censura també vulgarismes («troie» / «prostitutes») i determinades expressions de violència («due fori di palle di moschetto» / «dos traus de mosquetó»), en consonància amb l'elevació de registre que practica, d'una

Arriben els llibres de L'AVENC La crònica d'un temps i d'un país

Assaig

Literatures

Noms propis

La teva revista, els teus llibres

www.lavenc.cat

www.rballibres.com

manera força generalitzada, en el terreny lexical. Demostra més tirada per la sobreactivació simbolista de la natura que no per la nota descriptiva quan, davant la polisèmia de termes com «chiarie» o «ribollimenti», desdenya el significat pròpiament paisatgístic (clarianes, remolins) en favor del més suggestiu: «sentieri di chiarie» / «senders de claredats»; «ribollimenti arenosi di colline» / «arravataments arenosos dels turons». La traductora opta per instal·lar-se d'antuvi en la «irrealitat espectral» que el poeta veu tant en aquells indrets com, per exemple, en els que descobreix gràcies a les projeccions d'una llanterna màgica, atès que la versió catalana transforma una de les poques dades informatives que el text en qüestió aporta, «guardammo le vedute» (ens vam mirar les vistes), en «vam contemplar l'escena».

No reivindicuem pas una modalitat de traducció més literalista. En altres punts del recull és precisament l'excés de literalitat el que altera el sentit o el registre de l'original, i això ja són figures d'un altre paner, que requeririen una llarga reflexió sobre el passat i el present —no gaire diferents l'un de l'altre— de les traduccions poètiques de l'italià al català. Tampoc Arnau Pons no és del tot innocent d'aquest pecat, per bé que exhibeix, certament, un grau de competència superior a la mitjana. La traducció del poeta mallorquí és acompanyada de tres paratexts: un pròleg biogràfic i crític farcit de cites d'estudiosos italians —autora Brunella Servidei— i dos epílegs a mig camí de la interpretació i de l'exercici poètic, l'un de l'italianista Rossend Arqués, l'altre del mateix traductor, que fan valer, més enllà de Campana, la força d'unes imatges i d'un llenguatge propis amb els quals abracen la poètica del deliri i de la llibertat de l'*outsider* com la més autèntica de la modernitat. D'acord amb aquest posicionament, el Pons traductor, molt equilibrat pel que fa al doble vessant —real i oníric— de la «visió» campaniana, es decanta, en canvi, en la sintaxi, per la desinhibició enfront de la retòrica. Seduït per la transgressivitat que trenca les barreres de la cohesió discursiva, li passen per alt determinades construccions ben tancades i determinats usos de la puntuació ben anco-

rats en la història de l'italià literari, alhora que es mira de reüll figures d'estil com l'hipèrbaton: «Dell'amore si sente il fascino indefinito» / «Se sent la fascinació indefinida de l'amor»; «Nella stanza ove le schiuse sue forme dai velarii della luce io cinsi» / «A l'habitació on vaig cenyir les seves formes entreobertes ixent dels envelats de la llum». Davant una llibertat que s'alimenta simultàniament dels francesos més a *la page* i dels humanistes i barrocs més rancis, el traductor fa en certa manera una tria: com a la majoria dels lectors, li interessa, de Campana, allò que el fa modern i europeu més que no pas allò que el fa antic i italià, cosa ben comprensible, però en el fons injusta, car allò que el fa antic i italià li dona una part de l'originalitat que l'individualitza entre els moderns europeus.

En la mateixa línia, el vers lliure, en la traducció de Pons, generalment amplia el radi d'acció d'aquells poemes en què Campana l'utilitza a aquells en què practica l'isosil·labisme (tendencial o absolut). El traductor sovint allarga els versos amb afegitons que volen reproduir, de l'original, la freqüència de les rimes: dona així prioritat a l'element més juganer de la mètrica, tot orientant els poemes en vers cap a l'obertura rítmica dels poemes en prosa. Contradiuen aquests criteris uns quants sonets impecables, de la mateixa manera que de vegades actua un super-jo gramatical massa advers a gerundis i possessius, però és inqüestionable que l'aposta pel flux d'un pensament alliberat de traves presideix tota l'edició dels *Cants Òrfics* publicada per Lleonard Muntaner. La coincidència i les diferències amb l'edició Moll queden, doncs, perfectament inscrites en la pluralitat de perspectives de la nostra roent actualitat poètica, i això, per bé que no redimeix els editors de l'absurda vanitat que comporta treure alhora dos Campana al mercat, atorga un interès afegit a la doble proposta.

Només recordarem, per a fer justícia, que versions d'alguns dels «cants» ja feia temps que circulaven en català: coneixem, si més no, les de Salvador Jàfer i Júlia Benavent, ara consultables al lloc web *La Terra d'Enlloc*, i les de Pau Sanchis, inèdites.

Miquel Edo i Julià

LA NAU

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA Vicerektorat de Cultura

EXPOSICIONS ACTUALS

EN DEFENSA DE LA CULTURA
VALÈNCIA, CAPITAL DE LA REPÚBLICA 1937-2007
DEL 24 DE GENER AL 30 DE MARÇ DE 2008
SALA THESAURUS, MARTÍNEZ GUERRICABEITIA
OBERTA - LA NAU

HORARI:
DE DIMARTS A DISSABTE DE 10 A 13.30 HORES
I DE 16 A 20 HORES
DIUMENGE DE 10 A 14 HORES
ENTRADA LLIURE

Al novembre de 1936, davant l'assetjament a la ciutat de Madrid pels rebels, el govern de la Segona República decideix traslladar-se a València, ciutat de reraguarda des de la qual projecta organitzar la resistència inicial i l'ofensiva final que acabe amb la insurrecció. L'exposició recull el període d'onze mesos durant els quals València —llavors una ciutat de tot just 375.000 habitants— va ser el centre de decisió política del govern republicà, i el punt de trobada i acollida de les poblacions desplaçades, infants evacuats, periodistes, escriptors i intel·lectuals a la recerca de refugi i d'una realitat històrica que s'escenificava a Espanya.

JUAN NEGRÍN
METGE I CAP DE GOVERN (1892-1956)
DEL 24 DE GENER AL 30 DE MARÇ DE 2008
SALA ESTUDI GENERAL - LA NAU

HORARI:
DE DIMARTS A DISSABTE DE 10 A 13.30 HORES
I DE 16 A 20 HORES
DIUMENGE DE 10 A 14 HORES
ENTRADA LLIURE

Juan Negrín López va ser un destacat metge fisiòleg, socialista i últim cap de govern de la Segona República, entre el 1937 i el 1945. Juan Negrín, però, és un dels grans postergrats de la història del socialisme espanyol. Aquesta exposició pretén reparar aquest oblit històric, tornar al país una memòria històrica mutilada i proporcionar a les noves generacions una informació de què han mancat fins ara.

LIBRES A L'INFERN.
LA BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA 1939

HORARI:
DE DIMARTS A DISSABTE DE 10 A 13.30 HORES
I DE 16 A 20 HORES
DIUMENGE DE 10 A 14 HORES
ENTRADA LLIURE